

Krav på alkoholpolicy i idrottsföreningar?

En kartläggning av Sveriges kommuner.

Daniel Müller & Charlotta Rehnman Wigstad

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	5
Material och metod	6
Frågeställningar:	7
Resultat.....	8
Bilaga 1. Frågeformulär.....	14

Sammanfattning

På uppdrag av Systembolaget genomförde CAN under våren 2022 en enkätundersökning i Sveriges kommuner. Syftet var bland annat att få en bild av om kommunerna ställer krav på förekomst av alkoholpolicy i de idrottsföreningar som får finansiellt stöd från kommunen. Dessutom ingick frågor om i vilken utsträckning dessa alkoholpolicyer fokuserar på barn som far illa av vuxnas drickande.

Av samtliga kommuner besvarade 187 kommuner (65 %) enkäten.

Kommunens verksamhet

- 58 procent av kommunerna uppger att de har en **policy** eller annat styrdokument som syftar till att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion.
- De verksamheter som oftast omfattas av dessa policys/styrdokument är grundskolor, förskolor, fritidshem, fritidsgårdar och gymnasieskolor.
- 24 procent av kommunerna uppger att de har en policy/styrdokument med **specifika mål** som riktas mot att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion. 16 procent uppger vidare att de i dessa policyer/styrdokument har specifikt riktade **insatser/aktiviteter**.
- 11 procent av kommunerna uppger att dessa insatser/aktiviteter är beskrivna i någon form av **handlingsplan**.
- Grundskola, förskola, fritidsgårdar och fritidshem anses vara de delar av kommunens verksamhet där det finns störst potential för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion.
- 43 procent av respondenterna bedömer att intresset i kommunen är *stort eller mycket stort* för att utveckla/förbättra arbetet med att nå fler barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion.

Idrottsföreningar specifikt

- 58 procent av kommunerna uppger att de ställer krav/villkor på idrottsföreningar att de ska ha en alkoholpolicy eller annat styrdokument för att nyttja kommunens lokaler, träningsanläggningar och liknande.
- 60 procent av kommunerna uppger att de ställer krav/villkor på idrottsföreningar att de ska ha en alkoholpolicy eller annat styrdokument för att er-hålla föreningsbidrag.

- 25 procent av kommunerna uppger att de arbetar aktivt tillsammans med idrottsföreningar för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion.
- I frisvarsfrågorna svarar 30 kommuner att de erbjuder utbildning för tränare/lagledare och 27 kommuner svarar att de rekommenderar/ställer krav på att lokala idrottsföreningar ska ha riktlinjer kring vuxnas (föräldrar/vårdnadshavare, tränare) alkoholkonsumtion när barn är närvarande.
- Den främsta anledningen till att inte arbeta aktivt tillsammans med idrottsföreningar uppges vara *bristande resurser, tid eller engagemang* eller *ingen kontaktyta* med idrottsföreningar.
- 29 procent av respondenterna bedömer att intresset i kommunen är stort eller mycket stort för att, tillsammans med era lokala idrottsföreningar, utveckla/förbättra arbetet med att nå fler barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion.

Inledning

Enligt en litteraturoversikt som CAN gjorde 2019 uppskattas det att 320 000 barn i Sverige påverkats negativt i någon utsträckning av en förälders alkoholkonsumtion (CAN Rapport 185). För att färre barn ska fara illa behöver fler vuxna se och agera. Ofta är det de små sakerna i vardagen som kan göra stor skillnad för barnen.

Idrottsföreningar har regelbunden kontakt med många barn genom föreningarnas ledare och Systembolaget har därför identifierat idrottsföreningar som viktiga aktörer som kan göra en stor skillnad för många barn. Många kommuner medfinansierar idrottsföreningar i olika former. Systembolaget anlidade därför CAN att under våren 2022 genomföra en kartläggning av Sveriges kommuner. Frågeställningen var om Sveriges kommuner ställer krav på förekomst av alkoholpolicy i de idrottsföreningar som får finansiellt stöd från kommunen, samt om dessa alkoholpolicyer fokuserar på barn som far illa av vuxnas drickande.

Material och metod

Under våren 2022 (15 mars-15 maj) skickades en webbenkät ut till samtliga 290 kommuner i Sverige. Enkäten skickades till kommunernas info-adresser med uppmaningen att enkäten skulle besvaras av ”den/de i kommunen som arbetar med frågor som för förebyggande arbete kring alkohol”. I följebrevet framgick det att det gick bra att påbörja enkäten, stänga den och fortsätta fylla i den vid ett senare tillfälle, att svaren sparades däremellan och att det gick att vidarebefordra enkäten till annan respondent i kommunen.

Enkäten bestod av 14 frågor inklusive övriga kommentarer (se bilaga 1).

Efter tre påminnelser hade 187 kommuner (65 %) besvarat enkäten. Svarsfrekvensen varierade mellan länen i Sverige (se nedan).

Tabell 1. Svartsfrekvens per län i procent.

Län	Svartsfrekvens (%)
Blekinge	80
Dalarna	53
Gotland*	100
Gävleborg	50
Halland	83
Jämtland	75
Jönköping	38
Kalmar	42
Kronoberg	75
Norrbottn	57
Skåne	64
Stockholm	85
Södermanland	67
Uppsala	63
Värmland	63
Västerbotten	60
Västernorrland	29
Västmanland	90
Västra Götaland	67
Örebro	50
Östergötland	69
Riket totalt	65

*Gotlands län utgörs av en kommun

Frågeställningar:

Övergripande

- a) Hur många/hur stor andel av Sveriges kommuner uppger att de har en policy eller annat styrdokument som innehåller 1) mål, 2) insatser och aktiviteter som syftar till att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?
- b) Vilka delar av kommunens verksamhet omfattas i så fall av dessa mål och aktiviteter (ex. förskolor, skolor, kultur- och fritid, idrottsföreningar)?

Idrottsföreningar specifikt

- c) Hur många/hur stor andel av Sveriges kommuner har en policy eller annat styrdokument som ställer krav/villkor på hur idrottsföreningar hanterar alkohol för att nyttja kommunens lokaler, träningsanläggningar och liknande?
- d) Hur många/hur stor andel av dessa styrdokument riktade till idrottsföreningar innehåller riktlinjer kring vuxnas alkoholkonsumtion när barn är närvarande? (föräldrar/vårdnadshavare, tränare)
- e) Hur många kommuner arbetar aktivt tillsammans med idrottsföreningar för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion. De som uppger att de inte gör det, vilka är skälen för detta?

Resultat

Nedan redovisas resultatet för respektive fråga. Antal svarande kan variera från fråga till fråga eftersom svaret ja eller nej styr om respondenten fått en följdfråga att besvara eller inte. Det finns även frågor som ej besvarats av andra skäl (ej svar). Vi gör bedömningen att riket är den nivå som är mest relevant att redovisa i resultatredovisningen då svarsfrekvensen varierar mellan länen och några län har väldigt få kommuner (tex Gotland är en kommun).

Frågor som rör kommunens verksamhet

Tabell 2. Har er kommun någon policy eller annat styrdokument som syftar till att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?

	Antal	Procent (%)
Ja	108	58
Nej	66	35
Ej svar	13	7
Totalt	187	100

Tabell 3. Vilka delar av kommunens verksamhet omfattas? Här går det bra att ange fler alternativ. Frågan har ställts till de 108 kommuner som har en policy eller annat styrdokument.)

	Antal	Procent (%)
Grundskola	83	81
Fritidsgårdar	76	74
Förskola	75	73
Idrottsföreningar	72	70
Fritidshem	66	64
Gymnasium	60	58
Kulturskolan	50	49
Kulturföreningar	46	45
Andra föreningar	37	36
Ungdomsmottagningar	36	35

Tabell 4. Innehåller policyn/styrdokumentet **mål** som specifikt riktas mot att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?

	Antal	Procent (%) av alla kommuner	Procent (%) av de med policy
Ja	45	24	42
Nej	58	31	54
Ej svar	5	3	4
Har ej policy/styrdokument*	79	42	---
Totalt	187	100	100

*Inkluderar även 13 kommuner som inte svarade på frågan om kommunen hade policy/styrdokument

Tabell 5. Innehåller policyn/styrdokumentet **insatser/aktiviteter** som specifikt riktas mot att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?

	Antal	Procent (%) av alla kommuner	Procent (%) av de med policy och mål
Ja	29	16	65
Nej	14	7	31
Ej svar	2	1	4
Har ej policy/styrdokument med mål*	142	76	---
Total	187	100	100

*Inkluderar även 18 kommuner som inte svarat på en eller flera tidigare frågor om policy/styrdokument

Tabell 6. Beskrivs dessa insatser i någon form av handlingsplan, aktivitetsplan eller liknande?

	Antal	Procent (%) av alla kommuner	Procent (%) av de med policy, mål och insatser
Ja	21	11	72
Nej	8	4	28
Har ej policy/styrdokument med mål och insatser/aktiviteter*	158	85	---
Total	187	100	100

*Inkluderar även 20 som inte svarat på en eller flera tidigare frågor om policy/styrdokument

Tabell 7. I vilka delar av kommunens verksamhet ser ni störst potential för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion? Här går det bra att ange fler alternativ.

	Antal	Procent (%)
Förskola	154	90
Grundskola	141	82
Fritidsgårdar	116	68
Fritidshem	111	65
Idrottsföreningar	82	48
Gymnasium	75	44
Ungdomsmottagningar	70	41
Kulturskolan	52	30
Kulturföreningar	40	23
Andra föreningar	38	22

Tabell 8. Hur stort bedömer ni att intresset är i er kommun för att utveckla/förbättra arbetet med att nå fler barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion? 0= inget intresse 6= mycket stort intresse.

	Antal	Procent (%) av alla kommuner
0	0	0
1	4	2
2	6	3
3	35	19
4	48	26
5	45	24
6	36	19
Ej svar	13	7
Totalt	187	100

Frågor som rör krav på idrottsföreningar

Tabell 9. Ställer er kommun krav/villkor på idrottsföreningar att de ska ha en alkoholpolicy eller annat styrdokument för att nyttja kommunens lokaler, träningsanläggningar och liknande?

	Antal	Procent (%) av alla kommuner
Ja	108	58
Nej	75	40
Ej svar	4	2
Totalt	187	100

Tabell 10. Ställer er kommun krav/villkor på idrottsföreningar att de ska ha en alkoholpolicy eller annat styrdokument för att erhålla föreningsbidrag?

	Antal	Procent (%) av alla kommuner
Ja	111	60
Nej	70	37
Ej svar	6	3
Totalt	187	100

Tabell 11. Arbetar er kommun aktivt tillsammans med idrottsföreningar för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?

	Antal	Procent (%) av alla kommuner
Ja	47	25
Nej	130	70
Ej svar	10	5
Totalt	187	100

Tabell 12. Ange orsak/orsaker till varför ni inte arbetar aktivt med idrottsföreningar för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion. (De öppna svaren, 94 stycken, redovisas här uppdelat i kategorier).

	Antal
Försökt att länka till angränsande arbete, på gång, intresse finns	32
Bristande resurser, tid eller engagemang - ingen förklaring - ingen kontaktyta med föreningar	30
Ingen prioriterad fråga – ingen politisk förankring/inget politiskt intresse	11

Tabell 13. Arbetar er kommun med något av följande för att idrottsföreningar ska uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion? Här går det bra att ange fler alternativ.

	Antal
Kommunen tillhandahåller/erbjuder utbildning för tränare/lagledare	30
Kommunen rekommenderar/ställer som krav att lokala idrottsföreningar ska ha riktlinjer kring vuxnas (föräldrar/vårdnadshavare, tränare) alkoholkonsumtion när barn är närvarande	27
Kommunen informerar tränare/lagledare om problematiken kring barn som riskerar att fara illa	16
Idrottsföreningars barn- och ungdomsverksamheter ingår i kommunal samverkan	15

Tabell 14. Hur stort bedömer ni att intresset är i er kommun för att, tillsammans med era lokala idrottsföreningar, utveckla/förbättra arbetet med att nå fler barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion? 0= inget intresse 6= mycket stort intresse.

	Antal	Procent (%) av alla kommuner
0	1	1
1	4	2
2	18	10
3	45	24
4	54	29
5	30	16
6	25	13
Ej svar	10	5
Totalt	187	100

Bilaga I. Frågeformulär

Har er kommun någon policy eller annat styrdokument som syftar till att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?

ja

nej

Vilka delar av kommunens verksamhet omfattas? Här går det bra att ange fler alternativ.

Grundskola

Förskola

Gymnasium

Fritidshem

Ungdomsmot-
tagningar

Fritidsgårdar

Idrottsföre-
ningar

Kulturskolan

Kulturföre-
ningar

Andra före-
ningar

Annat ange vad:

.....

.....

.....

Innehåller policyn/styrdokumentet mål som specifikt riktas mot att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?

ja

nej

Innehåller policyn/styrdokumentet insatser/aktiviteter som specifikt riktas mot att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?

ja

nej

Beskrivs dessa insatser i någon form av handlingsplan, aktivitetsplan eller liknande?

ja

nej

I vilka delar av kommunens verksamhet ser ni störst potential för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion? Här går det bra att ange fler alternativ.

Förskola

Grundskola

Gymnasium

Fritidshem

Ungdomsmot-
tagningar

Fritidsgårdar

Idrottsföre-
ningar

Kulturskolan

Kulturföre-
ningar

Andra före-
ningar

Annat ange vad:

.....

.....

.....

Hur stort bedömer ni att intresset är i er kommun för att utveckla/förbättra arbetet med att nå fler barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion? 0= inget intresse 6= mycket stort intresse

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

Ställer er kommun krav/villkor på idrottsföreningar att de ska ha en alkoholpolicy eller annat styrdokument för att nyttja kommunens lokaler, träningsanläggningar och liknande?

- ja
- nej

Ställer er kommun krav/villkor på idrottsföreningar att de ska ha en alkoholpolicy eller annat styrdokument för att erhålla föreningsbidrag?

- ja
- nej

Arbetar er kommun aktivt tillsammans med idrottsföreningar för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion?

ja

nej

Ange orsak/orsaker till varför ni inte arbetar aktivt med idrottsföreningar för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion:

.....

.....

.....

Arbetar er kommun med något av följande för att idrottsföreningar ska uppmärksamma barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion? Här går det bra att ange fler alternativ.

Kommunen rekommenderar/ställer som krav att lokala idrottsföreningar ska ha riktlinjer kring vuxnas (föräldrar/vårdnadshavare, tränare) alkoholkonsumtion när barn är närvarande

Idrottsföreningars barn- och ungdomsverksamheter ingår i kommunal samverkan

Kommunen informerar tränare/lagledare om problematiken kring barn som riskerar att fara illa

Kommunen tillhandahåller/erbjuder utbildning för tränare/lagledare

Annat ange vad:

.....

.....

.....

Hur stort bedömer ni att intresset är i er kommun för att, tillsammans med era lokala idrottsföreningar, utveckla/förbättra arbetet med att nå fler barn som riskerar att fara illa på grund av vuxnas alkoholkonsumtion? 0= inget intresse 6= mycket stort intresse

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

Övriga kommentarer:

.....

.....

.....

C.A.N

CAN är ett nationellt kompetenscentrum som tar fram och sprider kunskap om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

Vi följer konsumtions- och skadeutvecklingen genom undersökningar och forskning. Myndigheter och organisationer använder kunskap från CAN som underlag för beslut och insatser. Vi är en del av civilsamhället och i vår styrelse finns representanter för våra medlemsorganisationer. Där finns även olika myndigheter representerade.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning – www.can.se

